

Rana Plaza, η δικαίωση αργεί

Πουκάμισο από το Μαρόκο, μπλούζα από το Πακιστάν, παλτό από την Ινδία. Τυπικές χώρες προέλευσης των ρούχων που βρίσκονται στις κρεμάστρες των πολυεθνικών εταιριών ένδυσης και συνήθεις αγορές που γεμίζουν τις ντουλάπες. Κάποια από τα ρούχα μπορεί να ράφτηκαν στο Rana Plaza, ένα οκταώροφο κτηριακό συγκρότημα που συστέγαζε πέντε βιοτεχνίες ενδύματος και βρίσκονταν στη βιομηχανική περιοχή Σαβάρ, τριάντα χιλιόμετρα μακριά από την πρωτεύουσα του Μπαγκλαντές. Το πρωινό της 24^{ης} Απριλίου του 2013 βρήκε το Rana Plaza ισοπεδωμένο. Ένας σωρός από χείριστης ποιότητας οικοδομικά υλικά και κάτω από αυτά, 1138 νεκροί εργάτες και άλλοι 2500 βαριά τραυματίες. Μια ημέρα πριν, μερικοί εργάτες μαζί με μηχανικούς είχαν επισημάνει τις βαθιές ρωγμές στους τοίχους και είχαν αναρωτηθεί για τη στατική επάρκεια του κτηρίου. Αρκετοί από αυτούς αρνήθηκαν να μπουν για δουλειά αλλά το θέμα λύθηκε άμεσα, με τους διευθυντές των βιοτεχνιών να το διευθετούν με έναν όχι και τόσο άγνωστο τρόπο για τους ανά τον κόσμο εργαζόμενους: ή μπαίνεις για δουλειά ή απλά τη χάνεις. Μια φορά πάντως, κάτι «έχασαν» και αυτό είναι η ζωή τους. Μια ημέρα μετά από αυτή την κυριολεκτική τραγωδία, πολλές παραδοχές, ακόμη περισσότερες συζητήσεις αλλά όπως πάντα, λιγότερες δράσεις πήραν σειρά

Οι παραδοχές έλεγαν ότι το Rana Plaza είναι ένα μόνο από τα 5000 εργοστάσια ενδυμάτων στο Μπαγκλαντές, πολλά από τα οποία λειτουργούν με ελλιπή μέτρα υγιεινής και ασφάλειας. Η στατική του συγκεκριμένου κτηρίου δεν άντεχε τόσο βαρύ εξοπλισμό και οι τρεις επιπλέον όροφοι είχαν παράνομα ανεγερθεί. Η εφημερίδα New York Times είχε σκιαγραφήσει τον ιδιοκτήτη του Rana Plaza ως έναν άνθρωπο που ασκούσε την εξουσία με τον πιο ωμό τρόπο, αναμειγμένος με όπλα, ναρκωτικά, πολιτικούς, καταπατήσεις γης, θολές άδειες ιδιοκτησίας και ανέγερσης. Κυρίως, όμως, η εφημερίδα επισήμανε το ουσιαστικότερο όλων, ότι δηλαδή ο κύριος Rana ήταν αποκύημα της περιόδου που τοποθέτησε το Μπαγκλαντές στη κορυφή της βιομηχανίας ένδυσης αφού οι πολυεθνικές εταιρίες, ψάχνοντας τρόπους να τονώσουν την κερδοφορία τους, βρήκαν σε αυτόν τον τόπο ένα διάτρητο θεσμικό πλαίσιο, άξιους συνομιλητές όπως ο ιδιοκτήτης του Rana Plaza αλλά κυρίως άφθονη και φτηνή εργατική δύναμη, με την αμοιβή των εργατών να φτάνει τα 38 δολάρια τον μήνα όταν η αξία των ετήσιων εξαγωγών του Μπαγκλαντές από τα ενδύματα ανέρχεται σε 28 δις δολάρια.

Οι συζητήσεις ανέδειξαν την αδιαφορία της κυβέρνησης για ελέγχους και τη ροπή της στη διαφθορά μέσω συναλλαγών με οικονομικά συμφέροντα. Παράλληλα, όμως, οι συζητήσεις έβαλαν

τους εργάτες του Μπαγκλαντές στο προσκήνιο. Αυτό που ευρέως διατυπώθηκε είναι ότι εάν εκείνο το πρωινό υπήρχε μια συλλογική εκπροσώπηση στην άρνησή τους να μπουν στο κτήριο, οι ανθρώπινες ζωές δεν θα είχαν χαθεί. Τα θετικά νέα είναι ότι τους μήνες που ακολούθησαν την κατάρρευση του Rana Plaza, σημειώθηκε αύξηση των εγγραφών στις ενώσεις εργαζομένων της υφαντουργίας και αν και μόνο 5% των εργατών του Μπαγκλαντές είναι μέλη των σχετικών σωματείων, η εξέλιξη αυτή φαίνεται ότι βοήθησε την διεκδίκηση για αύξηση του κατώτατου μισθού και ασφάλεια στους χώρους εργασίας.

Οι δράσεις πάντως που έλαβαν χώρα, αφορούν ή τουλάχιστον θα έπρεπε να αφορούν και τους άλλους πρωταγωνιστές του δράματος της υφαντουργίας του Μπαγκλαντές. Ο «παίκτης» κυβέρνηση του Μπαγκλαντές εξαναγκάστηκε να πράξει τα αυτονόητα, δηλαδή μεταρρύθμισε το εργατικό δίκαιο, ενισχύοντας τις ρυθμίσεις για ασφάλεια στους επαγγελματικούς χώρους και επέτρεψε τη σύσταση ενώσεων και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Το νομικά δεσμευτικό «Σύμφωνο» για την ασφάλεια των κτηρίων στο Μπαγκλαντές υπό την εποπτεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εργασίας και μη κυβερνητικών οργανώσεων, ενέπλεκε τα εγχώρια και διεθνή συνδικάτα, τους εμπόρους και τις διεθνείς φίρμες ενδυμάτων. Να σημειωθεί μόνο ότι οι επιθεωρητές του «Συμφώνου» κάλυψαν μικρό αριθμό εργοστασίων, αδιαφόρησαν για αμοιβές και ώρες εργασίας ενώ όπου χρειάστηκε να κλείσουν εργοστάσια για ζητήματα στατικής, οι εργάτες δεν έλαβαν αποζημιώσεις ή δεν τοποθετήθηκαν αλλού. Επίσης, το «Σύμφωνο» πρόκειται να λήξει

σε τέσσερα χρόνια και δεν έχει αναληφθεί πρωτοβουλία για εφαρμογή του και σε άλλες χώρες, με παρόμοιες του Μπαγκλαντές συνθήκες εργασίας. Κάτι σαν ad hoc ευαισθητοποίηση επί του θέματος της επισφαλούς εργασίας.

Και επειδή η δικαίωση περνάει και μέσα από τους χρηματικούς πόρους που μόνο αμελητέοι δεν μπορεί να είναι στη περίπτωση των θυμάτων του Rana Plaza, ιδρύθηκε ένα [Ταμείο](#) προς αρωγή των πληγέντων. Οι δικαιούχοι των αποζημιώσεων έχουν καταγραφεί, ο υπολογισμός λέει ότι θα χρειαστούν 40 εκατομμύρια δολάρια αλλά τελικά έχουν αποδοθεί μόνο τα μισά από αυτά. Το κώλυμα προέρχεται από τον «παίκτη» πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η μη κυβερνητική οργάνωση [Clean Clothes](#) σημειώνει ότι οι μισές από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις που έραβαν τα ρούχα τους στο Rana Plaza δεν έχουν δώσει χρήματα στο Ταμείο και κάποιες έχουν δώσει αλλά λιγότερα από αυτά για τα οποία είχαν δεσμευτεί. Η Clean Clothes αναφέρεται – μεταξύ άλλων – στην ιταλική πολυεθνική Μπενετον που όχι μόνο δεν έχει πληρώσει (αν και με 199 εκατομμύρια ευρώ κέρδος για το 2013) αλλά σε σχετικές κατηγορίες, απαντάει ότι συμπαραστέκεται στους πληγέντες μέσω φιλανθρωπικής καμπάνιας, που ασφαλώς είναι κάτι πολύ διαφορετικό από τη νόμιμη αποζημίωση. Άλλωστε για πολλές από τις πολυεθνικές εταιρίες που συνεργάστηκαν με το Rana Plaza, το Μπαγκλαντές μπορεί να αποτελεί ήδη παρελθόν αφού άλλες χώρες (πχ Υπο σαχάρια Αφρική) με ακόμη φθηνότερα χέρια εργασίας και ακόμη μεγαλύτερη πολιτική ασυδοσία είναι έτοιμες να τις υποδεχτούν.

Προς το παρόν, το 70% που επέζησε της κατάρρευσης, στη πλειοψηφία του βαριά τραυματισμένο, με ακρωτηριασμούς και ψυχικά τραύματα, συνεχίζει να ψάχνει δουλειά στη Σαβάρ αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Στοιχεία από το «After Rana Plaza», Social Europe Report #
Φωτογραφίες από [εδώ](#) και [εδώ](#)